

יול ע"י קרן תר"ג לזיכוי הרבים
לשבות נשמת הרבני הנגיד הנכבד
הרה"ח ר' אריה (לייבל)
ברה"ח ר' יונה רובין ז"ל

תורה שבת

הפצת ועידוד לימוד התורה הקדושה עם פירוש רש"י

פרשת נשא - חג השבועות | גיליון קכ"א - שנה ג' | סיון תשפ"ו

פנינים מאירים
לשולחן השבת

פר"ס התורה

פשוט

בלי קשר למשפחה

כָּל יְמֵי הָיָדוּ לֵה' עַל נֶפֶשׁ מוֹת לֹא יָבֹא, לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לְאָחִיו וּלְאִחֹתוֹ לֹא יִשְׁמָא לָהֶם בְּמֹתָם כִּי נִזְרַ אֱלֹקִי עַל רֹאשׁוֹ (במדבר ו, ו-ח)

מה הטעם שכהן מותר להיטמא לקרובי משפחתו (ויקרא כא, ב), ואילו נזיר אסור להיטמא אפילו לקרובי משפחתו?

טעם נפלא אמר הגה"ק בעל **אבני נזר מוסכטשוב** זי"ע: קדושת הכהן באה אליו בגלל היותו בן למשפחת כהונה, וכיון שכל קדושתו נובעת ממשפחתו, לפיכך חייב להיטמא לבני משפחתו. לעומת זאת, הנזיר קיבל עליו את קדושתו בעצמו, בלא כל קשר למשפחתו, ומשום כך קדושתו אינה יכולה להתבטל לטובת בני משפחתו. זו גם הסיבה שכהן גדול גם אינו נטמא לקרוביו (ויקרא כא, יא), כי אמנם סתם כהן הדיוט קיבל את קדושתו בגלל משפחתו, אבל מה שזכה הכהן הגדול לקדושה מיוחדת יותר משאר הכהנים, לזאת זכה בזכות עצמו ולא בזכות משפחתו, ולכן אינו מיטמא לקרוביו.

רמז

ברכת כהנים - כנגד שלש רגלים

יְבָרְכֶהָ ה' וְיִשְׁמְרָהָ, יָאֵר ה' פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיְחַפֵּךְ, יֵשׂא ה' פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיִשֶּׁם לָךְ שְׁלוֹם (במדבר י, כד-כו)

אמר הרה"ק רבי **משה מרדכי מטרסק-לובלין** זי"ע ה"ד: בשלש פסוקי ברכת כהנים נרמזת השפעת שלש הרגלים על כל ימות השנה. בפסוק הראשון **יְבָרְכֶהָ ה'** וְיִשְׁמְרָהָ - שתי תיבות (מלבד שם ה') - כנגד חג הפסח, שהרי יש שני חודשים מפסח עד שבועות. בפסוק השני **יָאֵר ה' פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיְחַפֵּךְ** - ארבע תיבות (מלבד שם ה') - כנגד חג השבועות, שהרי יש ארבעה חודשים משבועות ועד סוכות. בפסוק השלישי **יֵשׂא ה' פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיִשֶּׁם לָךְ שְׁלוֹם** - שש תיבות (מלבד שם ה') - כנגד חג הסוכות, שהרי יש ששה חודשים מסוכות ועד פסח.

דרוש

כח ההצטרפות

זֹאת חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ בַּיּוֹם הַקֹּדֶשׁ אֹתוֹ מֵאֵת נְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל קִרְעַת כֶּסֶף שְׁתֵּים עָשָׂר מִזְרָקִי כֶסֶף שְׁתֵּים עָשָׂר וְגו' (במדבר ז, פד)

צריך ביאור, מפני מה חזרה התורה למנות ולסכם יחד את סך כל קרבנות הנשיאים, אחר שכבר פירט הכתוב בפרטות את הקרבן של כל נשיא?

מבאר הרה"ק רבי **אביעזר שר שלום באזילי** זי"ע, מחכמי איטליה לפני כארבע מאות שנה, בספרו **'אמונת חכמים'**: הכתוב בא ללמד שסגולת הדברים הרוחניים כשהם ביחד, היא גדולה יותר מסגולת כל דבר בעצמו. כשם שבשגשגות הקמח טוב לעצמו, והמים טובים לעצמם, אך כשהם ביחד הם משתבחים יותר והופכים ללחם משובח, כך ברוחניות יש תועלת וסגולה מיוחדת כאשר רבים מתאחדים לקיים מצוה. על כן, גם אחרי שהתורה פירטה את הקרבן של כל נשיא בנפרד, חזרה ומנתה את כל מה שהביאו הנשיאים יחד, ללמד שהיתה תועלת רוחנית מיוחדת וגדולה מהצטרפותם יחד, מלבד מעלת העבודה של כל אחד לעצמו.

סוד

חשבון 'קר"ע שט"ן'

וְשָׂמוּ אֶת שְׁמֵי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֵנִי אֲבָרְכֶם (במדבר ו, כז)

על דרך פנימיות התורה מבאר הרה"ק **החתם סופר** זי"ע: וְשָׂמוּ אֶת שְׁמֵי - שם אדני", העולה בגימטריא 65, את מספר זה ישימו על **'בני יִשְׂרָאֵל'** - דהיינו על מספר התיבות 'בני יִשְׂרָאֵל' שהן בגימטריא 603, ויחד עם מספר אדני" (65) יעלה החשבון 668. **'אֲנִי'** - פירוש, ויוסיפו על חשבון זה את המספר של תיבת **'אֲנִי'** שמספרו 61, ויחדיו יעלה החשבון 729, שהוא כמנין השם הקדוש **'קר"ע שט"ן'**, ואחרי שיקרעו ויבדילו את השטן מעל ישראל, אוי **אֲבָרְכֶם**.

עבודות במשכן ומצוות לשעה ולדורות

פרשת נשא, הארכה ביותר מפרשיות התורה, עוסקת בתחלתה בעבודת הלויים במשכן, ובסופה בקרבנות חנכת המשכן, ובמרכז - כמה מצוות, לשעה ולדורות, בכמה נושאים שונים שאינם קשורים זה לזה.

משפחתם.

בסיום ימי הנדירות מקריב הנזיר: כבש לעולה, כבשה לחטאת, איל שלמים, עם מנחה ונסכים, וכן סל ובו 20 מאפים, דהיינו: א. עשר חלות

בלולות בשמן. ב. עשר וקיקים משוחים בשמן. לאחר מכן עליו לגלח את שערו ויורשו לשורפם באש שמבשלים בה את השלמים.

אם בתוך ימי הנדירות נטמא הנזיר בטומאת מת, עליו להיטהר תחילה שבעה ימים באפר פרה, ולהקריב ביום השמיני שני עופות לחטאת ולעולה, וכן כבש לאשם, והוא מתחיל את הנדירות מהתחלה.

ו. במתנות ובכוונה

על הכהנים לברך את ישראל בקול גבוה, ככוונה וכלל שלם. כאשר הכהנים יברכו את ישראל, יסכים הקב"ה ויצטרף אל ברכת הכהנים, וכן יברך ה' את הכהנים.

ז. קרבנות הנשיאים

עם הקמת המשכן הודרו הנשיאים להביא נדבה: 6 עגלות מכוסות, ו-12 שוורים, שני שוורים לכל עגלה. כל נשיא הביא שור אחד, וכל שני נשיאים הביאו עגלה אחת. משה חילק את העגלות והשוורים למשפחות הלויים, בהתאם לעבודה המוטלת עליהם בנשיאת המשכן.

אחר כך הקריבו הנשיאים קרבנות לחינוך המזבח, כל נשיא ביום אחד. הקרבן היה: א. קערה ומוזק מלאים סולת. ב. כף מלאה קטורת. ג. לקרבן עולה: פר אחד, איל אחד, וכבש אחד. ד. לקרבן חטאת: שעיר אחד. ה. לקרבן שלמים: שני בקר, חמשה אילים, חמשה עתודים, וחמשה כבשים.

ח. קול ה'

כשהיה ה' מדבר אל משה היה משה בא אל אהל מועד, ושם היה שומע את הקול יורד משמים ונכנס ועובר בקדוש הקדשים, מעל הכפורת, מבין שני הכרובים, ומשם יצא הקול אל אהל מועד והגיע לאוזני משה בלבד ולא לאהרן, וגם לא נשמע בחוץ.

התורה וההפטרות

בפרשתנו או למדדים על דיני נזיר האסור בשתיית יין ובתגלחת ראשו, ולכן מפטירים בספר שופטים, על המלאך שבישר למנוח ולאשתו שזיכו לבן (שמעון) שיושיע את ישראל, ועליו להיות נזיר מיום לידתו, וכן אימו תיזהר מאכילתו ושתייתו כל היוצא מהגפן. [בחול"ל, יו"ט שני של גליון, מפטירים הפטרת חג השבועות].

א. לנגן ולהקים

על פי ציווי ה', ספר משה את הלויים הזכרים מבני 30 ועד 50 הראויים לעבוד במשכן, לנגן בכלי נגינה, וכן לסתור ולהקים ולשאת את המשכן במסעות.

האחריות על מינוי בני 'גרשון' איש איש על עבודתו, הוטלה על אהרן הכהן יחד עם בנו איתמר. ואילו האחריות על מינוי בני 'מררי', איש איש על עבודתו, הוטלה על איתמר לבדו.

ב. צא טמא!

שלשה מחנות היו בעת חניית ישראל במדבר: א. מחנה שכינה - בחצר המשכן. ב. מחנה לוייה - סביב למחנה שכינה. ג. מחנה ישראל - סביב למחנה לויים מארבעה צדדים.

ביום הקמת המשכן נאמרו שמונה פרשיות (ראה מסגרת), ואחת מהם היא פרשת שילוח טמאים מחוץ למחנות. הציור - חוץ לשלש מחנות. הוב - משני מחנות, מחנה שכינה ולוייה, ומותר במחנה ישראל. **טמא מת** - רק ממחנה שכינה, ומותר במחנות לוייה וישראל.

ג. אין יורשים

אדם שחייב ממון לחבירו, כגון שגול ממנו, והוא מחביש את חובתו, ואף נשבע על כך לשקר. אם אחר כך

הודה ששיקר, עליו לשלם לנגול את הקרן בתוספת חומש. בנוסף, עליו להקריב 'אשם גזילות'. במידה והנגול מת, והוא גר ללא יורשים, על הגול להעניק את הקרן והחומש לכהנים העובדים במקדש ביום הבאת קרבן האשם.

אין הכהנים והלויים יכולים לתבוע תרומות ומעשרות בכח, אלא הוכחות שמוהר לבעלים לקבוע למי לתת, ומי שנותן כל מתנות הכהונה כדן, יזכה לממון הרבה.

ד. מחיקת פסוקים

אשה שהוזהרה על ידי בעלה שלא לעבור על איסור ייחוד עם איש אחר, ועברה על דבריו, בודקים אותה באמצעות שתיית מים מהכור המעורבים בעפר מקרקע המשכן, ולתוך המים מחזק פסוקים. הכהן מזהיר את האשה בשבועה ובקללה שתודה על האמת, אחרת תיענש בעונש מר. בנוסף, מקריבים 'מנחת קנאות' מקמח שעורים ללא שמן ולבונה.

ה. שריפת שעורות

איש או אשה שקיבלו על עצמם נדירות, הם אסורים בשלשה דברים: א. בשתיית יין, ובאכילת ענבים. ב. בגילוח שעורות ראשם בתער. ג. בטומאת מת, אפילו מקרובי

חובה על כל בחור

חיים של תורה

פעם נכנס בחור ישיבה אל האדמו"ר הרה"ק בעל בית ישראל מגור זי"ע. שאל הרבי את הבחור שאלה בחומש רש"י, וכאשר הבחור לא ידע לענות, נזף בו הרבי בתוכחה נועם: 'כל בחור ישיבה צריך ללמוד חומש רש"י ולהיות בקי בו!'. (דעה חכמה לנפשך)

מניעת סיגופים

אמנם בספרי מוסר קדמונים מובאים סיגופים ותעניות שצריך אדם לעשות לפעמים כדי לזכך את נפשו ולכפר על חטאיו, אולם כבר הורו חכמי וצדיקי הדורות, בפרט בדורות האחרונים, שדרך זו של סיגופים אינה דרך הסלולה לרבים, ובהרבה מקרים מדובר בעצת היצר במטרה להחליש את כוחו של האדם, כדי שלא יוכל אחר כך לעסוק בתורה ועבודה כראוי.

ועשה הפנה אחד לחטאת ואחד לעלה וכפר עליו מאשר חטא על הנפש וגו' (במדבר ו, יא). מאשר חטא על הנפש - רבי אלקינור הקפיד אומר, שצריך עצמו מן היין (רש"י).

עינינו הגוף - כפיית טובה

סיפר הגאון רבי יצחק בלאזר ז"ע, שבעיר מגוריו היה יהודי שהכל קראו לו 'פרוש', על שם שהיה פרוש מהנאות העולם הזה, לא דיבר מאומה בפיו, רק בכתב; לא ישן במיטה; אכל רק מעט לחם שריו במים, ואף פרוסה זו היה בולע מהר שלא ליהנות מעולם הזה, ועוד סיגופים.

אך עדיין לא נחה דעתו של אותו פרוש בעבודתו, כי היה מתיירא שעדיין לא יצא ידי חובתו. ביום מן הימים כאשר נסע רבי יצחק בלאזר לקובנה, פנה אליו אותו פרוש וביקש הימנו להצטרף אליו בנסיעה ולהיכנס עמו אל הגז"ק רבי ישראל מסלנט ז"ע. מיד עם כניסתם אל חדרו של רבי ישראל מסלנט, פתח אותו פרוש את פיו ואמר: אנה, יורני רבינו דרך בעבודת ה'. השיב לו רבי ישראל סלנטר: אני חושב שעל פי חכמינו ז"ל החטא היותר גדול מכולם הוא להיות כפוי טובה, והרי הטובה היותר גדולה שנותן הקב"ה לאדם הוא בריאות הגוף, כי ע"י שהוא בריא גופו ביכולתו לעבוד את ה', ומי שאינו משגיח על בריאות גופו, חושש אני שהוא בכלל כפוי טובה!

למה הרגת את עצמך?

נוהג היה הגה"ק רבי אברהם גרשון מקיסצ'וב ז"ע להרבות בסיגופים ובתעניות. הנהגתו של רבי גרשון עוררה קנאה בלב אחד מתושבי העיר ברוד, שחשב כי אף הוא מסוגל לעמוד במדרגה זו, והחל אף הוא להתענות בריצפות ממוצאי שבת ועד ערב שבת שלאחריו, אלא שגופו לא עמד בכך, ליבו נחלש וכעבור ימים אחדים הוא נפטר לבית עולמו.

כשהגיעו לבית העלמין הניחו את הנפטר על האדמה, ורבי גרשון התכבד לשאת דברי הספד. פתח רבי גרשון ואמר כלפי הנפטר: 'רשע! רשע! למה הרגת את עצמך?'

למה הילכת בגדולות ובנפלאות ממך?! מדוע חיפשת הנהגות ומעלות שאינן מתאימות לך ולכוחותיך, במקום לעבוד את ה' יתברך בכוחות שניתנו לך?---

למה נטפלו אל המעינים?

כאשר ממשלת פולין גזרה בשנת תרצ"ז את גזירת השחיטה במטרה לאסור את השחיטה היהודית, גזרו באחת העיירות יום תענית על מנת להעביר את רוע הגזירה. הדבר לא מצא חן בעיני הרה"ק רבי בן ציון מבאבוב בעל 'קדושת ציון' ז"ע ה"ה, להוסיף תענית על התעניות הקבועות בשולחן ערוך, ואמר אז למקורביו: איני מבין למה הם נטפלו דווקא אל בני המעינים?... מדוע לא שמו את הדגש על העיניים והפה והאוזניים, לתקן תקנות מועילות בשמירת העיניים והאוזניים והפה, שלא להשתמש בהם לדברים בטלים, ועל אחת כמה וכמה לדבר איסור, אלא לקדשם ולטהרם כראוי...

שעה לימוד = 1,000 תעניות!

בשנת תשל"א כתב אברך תלמיד חכם מכתב אל מרן הגאון רבי יעקב ישראל קנייבסקי, הסטייפלער ז"ע, ומתוך הדברים הבין הסטייפלער שאברך זה מרבה בתעניות. השיב לו הסטייפלער במכתב (נדפס בספר קריינא דאגרותא, מכתב יז): "ונבהלתני מראות המוכן במכתבך מתוך איו מילים שאתה צם תעניות חלילה, תדע שזוהו דרכי היצר לבטל אותך מתורה, כי בזמנינו המססוף גופו אי אפשר שלא יזיק ללימוד התורה שלו, ושעה אחת של לימוד חביב אצל הקב"ה יותר מאלף תעניות... ומה שמצאנו בחז"ל וקצת בפוסקים שהיו תלמידי חכמים מתענים, זהו כשהיו בריאים וחזקים, וידעו בבירור שלא יזיק להם כלל, אבל בזמנינו ברור שהתענית מזיק ללימוד תורה ואסור!"

לדעת חכמה ומוסר להבין

פניני מוסר, חכמה, וחיוק, מתוך פסוקי הפרשה

שהרואה בית נאמן בישראל הנבנה על אדני הקדושה, צריך לשתות יין...

כל העולם שלי...

כל ימי ימיו מפל אשר יעשה מלפני ה' מלפניו ויעד וגו' לא יאכל (במדבר י, ז)

מבואר בגמרא (שבת יג, א) שניזר צריך להתרחק מהכרם משום 'לך לך אמרי נזירא סחור סחור, לכרמא לא תקרב' [התרחק ואל תלך דרך הכרם, אלא הקף אותו מסביב כדי שלא תכשל באיסור אכילת ענבים]. נשאל על כך מרן ראש הישיבה הגאון רבי אהרן יהודה לייב שטיינמן ז"ע: האם נזיר צריך להתרחק רק מכרם שלו, אבל מכרם השייך לאיש אחר אינו?

צריך להתרחק, כי אין אדם חשוך לגנוב ענבים מכרם של אחר, או שמא גם מכרם של אחר צריך להתרחק כי לא חילקו חכמים? ענה הגר"ל על אתר: בוודאי גם מכרם של אחר צריך להתרחק. והוסיף בלשון צחות: הרי אדם חושב שכל העולם שלו... אלעס איז מיינע... אלעס איז מיינע... [הכל שלי]...

יגעתי ומצאתי

ולבני קהת לא נתן פי עבדת הקדש עליהם בפתח יסאו (במדבר ז, ט)

עבודת הקודש בתורה ועבודה, חייבת לבוא דווקא מתוך עמל ויגיעה, כי 'לא יגעתי ומצאתי - אל תאמין'. לכן דווקא בני קהת אשר עבודת הקודש עליהם, לא נשאו בעגלות, אלא בכסף, בעמל ויגיעה!

(הרה"ק רבי מנחם מענדל מקוצק ז"ע)

רבים מתוודים, מעטים משלמים

והתודו את חטאתם אשר עשו והשיב את אשמו בראשו (במדבר ה, ז)

מה פשר הדבר שפתח הכתוב בלשון רבים 'והתוודו', וסיים בלשון יחיד 'והשיב'? בדרך צחות מבאר הגאון רבי זלמן סורוצקין ז"ע בספרו 'אזניים לתורה': אכן כך היא דרכו של עולם, רבים הם האנשים המוכנים להתוודות ולהכות על חטא באמירת 'אשמו בגדנו גולנו', אבל לקום ולהשיב לחטאו כל ממון שיש בו חשש גול, זה עושה רק אחד מאלף...

יין בשמחת נישואין

איש או אישה כי יפלא לנדר נדר נזיר לה' (במדבר י, ב). נסמכה פרשת נזיר לפרשת סוטה, לומר לך שכל הרה"ק סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין (רש"י).

אמר הרה"ק בעל שפת אמת מגור ז"ע: מכאן מקור וסמך שבשמחת נישואין צריך לשתות יין, כי אם הרה"ק סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין, הרי מרובה מידה טובה,

לב לדעת

הכרת והבנת מושג בתורה

ישמו את שמי על בני ישראל (במדבר ו, כו)
יברכום בשם המפורש (רש"י).

שם המפורש

בברכת כהנים מוזכר שלש פעמים שם ה'. כאשר מברכים את ישראל מחוץ לבית המקדש, מוזכרים את השם כקריאתו - 'אדני', אבל כאשר בירכו ברכת כהנים בבית המקדש היו מוזכרים את השם המפורש, דהיינו כפי שהוא כתוב ומפורש בתורה - 'הוה'. כך פירש רש"י במסכת סוטה (לח, א ד"ה בשם). אולם במסכת קידושין (עא, א וברש"י שם) מבואר בגמרא, שהיו יחיד סגולה מהכהנים שהיו מוזכרים בברכת כהנים בבית המקדש את השם המפורש בן שנים עשר אותיות, או שם בן ארבעים ושנים אותיות. רש"י שם כתב שלא התפרש לנו מה הן השמות של י"ב ומ"ב אותיות, אמנם בשו"ת הרדב"ז (ח"ה סי' לד) כתב, שהשם בן י"ב אותיות, והשם בן כ"ב אותיות, והשם בן מ"ב אותיות, והשם בן ע"ב אותיות, כולם הם בכלל השם המפורש, כי כולם תלויים בשם הו"ה בן ארבע אותיות, אלא שהם פירושים שונים לשם של ד' אותיות אשר משתנה ומתחלף לכמה סוגי נקודות ופעולות.

עיניים לראות

הבנת מילה אחת בתורה

ופרע את ראש האשה (במדבר ה, ח)

פרוע

בדרך כלל נעשה שימוש בימינו במילה 'פרוע' או 'מופרע' כביטוי להתנהגות פראית נטולת רסן וחסרת מעצורים.

אולם בלשון הקודש יש פירושים אחרים למילה 'פרוע':

א. רש"י בפרשת כי תשא (שמות לב, כה) כתב ש'פרוע' פירושו 'מגולה', וכתב שם רש"י שזה פירוש הכתוב כאן 'ופרע את ראש האשה' - שיגלה את ראשה (ולפי זה, מה שפירש כאן רש"י 'פרע' - סותר את קליעת שער' כוונתו שעל ידי סתירת הקליעה הוא מגלה את ראשה).

ב. להלן בפרשה לגבי נזיר האסור לגלח את שערותיו כתוב (במדבר ו, ה) גַּדַּל פֶּרַע שֵׁעַר רִאשׁוֹ, ושם פירש רש"י: 'ופירושו של פרע - גידול של שער'. באבן עזרא כאן כתב שזה גם פירוש הכתוב 'ופרע את ראש האשה', שיגלה את גידול השערות שלה שהיה מכוסה. ג. במלבי"ם כתב, שהפירוש של 'פרעה' הוא סתירת דבר והריסתו, מלשון הכתוב (שופטים ה, ב) בפרע פרעות בִּישְׂרָאֵל, וזה שנאמר כאן 'ופרע את ראש האשה' - שיסתור את קליעת שערותיה [ולדבריו יש מקום לקרוא להתנהגות חסרת מעצורים כבינוי 'התפרעות', מלשון סתירת והריסת המצב הרגוע].

אזניים לשמוע

כליו רש"י הק' בדרדוק הלשון

אָמֹר או אָמֹר | כֹּה תִּבְרְכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמֹר לָהֶם (במדבר ו, כג)

בכינוס שנערך לילידי חברת המתמידים 'לומדי תורתך' בבית הכנסת 'קהל אקדישא', שאל המשגיח את התלמידים חיידה לרגל חג השבועות: איזו מילה הכתובה בפרשת קבלת התורה, מובאת בפירוש רש"י בפרשת נשא במטרה לפרש מילה הכתובה בפרשת נשא?

תשובת הילדים המצטיינים היתה ברורה וחדה:

על הכתוב כֹּה תִּבְרְכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמֹר לָהֶם, כתב רש"י: 'אָמֹר להם - כמו זָכֹר שְׁמוֹר, בלע"ז דישנ"ט'. גם בפרשת פנחס על הכתוב (במדבר כה, יז) צִוּוּ אֶת הַמִּקְדָּשִׁים כּוֹתֵב רש"י: 'צוּר' - כמו זָכֹר, שְׁמוֹר, לשון הוה. עליכם לאייב אותם'. כך גם בפרשת שלח על הכתוב (במדבר טו, לה) רְגֹזִים אֹתוֹ בְּאֲבָנִים, כתב רש"י: 'כמו עשה, פיישנ"ט בלע"ז, וכן הלוח אלנ"ט, וכן זכור ושְׁמוֹר'.

גם בפרשת יתרו כתב רש"י (שמות כ, ח) 'זָכֹר - לשון פִּעוּל הוא, כמו (ישעיה כב, יג) אֲכֹל וּשְׁתוּ, (שמואל ב' ג, טו) הִלֹּךְ וּבָכָה, וכן פתורו, תנו לב לזכור תמיד את יום השבת'.

בביאור שיטת רש"י נאמרו שני מהלכים במפרשים:

א. בגור-אריה כתב, שלדעת רש"י תיבות אלו אָמֹר, רְגֹזִים, צִוּוּ, זָכֹר, שְׁמוֹר, אינן לשון ציווי לעתיד, אלא 'בנין מקור' - שפירושו: עצם הפעולה, בלי לייחס אותה לאיש או לזמן מסוים. הן אמת שכונות הכתוב בפסוקים אלו לצוות את ישראל לעשות כך, אך תיבה זו אינה לשון ציווי, ודרך הכתוב לכתוב כן בציווי על פעולה הנמשכת שאין לה זמן קבוע. וזה שכתב רש"י בפרשת פנחס שהוא 'לשון הוה', דהיינו שהיא פעולה הנמשכת תמיד.

ב. הרא"ם כתב, שלדעת רש"י אין תיבות אלו 'בנין מקור' [כי אז היה הכתוב כופל ואומר 'זָכֹר זָכֹר' וכו'], אלא תיבות אלו הם לשון ציווי של הוה המתמשך, דהיינו פעולה תמידית, ומשמעותו כאילו נאמר 'הִיָּה תמיד זָכֹר', 'הִיָּה תמיד צוּר', ולכן היא כתובה בניקוד של 'בנין מקור', משום שהיא כוללת ציווי בין על ההווה ובין אזהרה כללית על העתיד.

נפלאות המספר 'מאה שבעים וששה'

במספר הפסוקים בפרשת נשא, בפסוקי פרק ק"ט בתהלים, בדפי מסכת בבא בתרא, ועוד, חוזר על עצמו שוב ושוב המספר 'קע"ו' | גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך

ידי שלומדים פרשת נשא, שיש בה קע"ו פסוקים כמניין 'צפ', ממתיקים ומבטלים קליפה זו, וכן על ידי אמירת מזמור קי"ט בתהלים, ולימוד מסכת בבא בתרא.

כשני נביאים המתנבאים בסגנון אחד, כותב בדברים האלה גם רבינו החיד"א בכמה מקומות בספריו (לב דוד פרק ט"ו; כסא דוד דרוש ה; יוסף תהלות על תהלים קיט, ועוד) שהקליפה הראשונה של שבעים אומות נקראת צפ"ו, ולכן תיקן דוד המלך בפרק קי"ט בתהלים קע"ו פסוקים, כמניין צפ"ו, להכניע קליפה זו.

דבריו מציין החיד"א לדברי הספה"ק קב הישר' (פרק ק"ב) המביא בשמו של הגה"ק רבי העשיל צור זי"ע, כמה סודות בענין קליפת 'צפ', וכותב שממשלת קליפה זו היתה בפולק, ובשנת ת"ח התגברה קליפה זו ולכן בשנת ת"ח ות"ט היו גזירות קשות בפולק, ובהמשך

דבריו כותב הקב הישר שאחרי שקליפות אלו התגברו לשרוף ספרי תורה, מאותו היום התמעט הכח של קליפות אלו.

צוף התורה

אמנם החיד"א כתב כן רק לגבי פרק קי"ט בתהלים, אך ממנו יש ללמוד גם לגבי פרשת נשא ומסכת בבא בתרא, ושאר חלקי התורה שנקבעו לפי מספר זה, וראה גם לרבינו הבן איש

חי זי"ע בספרו בן יהוידע (גיטין דף נו, ד"ה אין לך מלחמה) שלכן התורה נקראת (משלי טז, כד) צוף דבש אמרי נועם, כי 'צוף' אותיות 'צפ', והתורה מכנעת את קליפה צפ.

נשא, שער, אשרי

כנזכר בתחילת דברינו, ישנם שלשה עניינים שנקבעו לפי מספר מדויק של קע"ו, הלא הם: פרשת נשא, פרק קי"ט בתהלים, ומסכת בבא בתרא (שאר העניינים הם מספר קע"ה או קע"ח). רמז נפלא על כך כתב בספר 'טעם הצב' שהם רמזים בתיבת 'נשא', ראשי תיבות: 'נשא שער' [שער פירושו בארמית 'בבא', היינו בבא בתרא] אשרי תמימי דרך [פרק קי"ט בתהלים המתחיל בפסוק אשרי תמימי וגו'].

בספר 'לחם עני' כתב בסגנון אחר, שתיבת 'נשא' ראשי תיבות: 'נשא, שותפין, השותפין, הפרק הראשון במסכת בבא בתרא', אשרי תמימי.

והג"ר מאיר מאזוז זצ"ל אמר רמז לכך בפסוק (תהלים יט, יא) ומתוקים מדבש ונפת צופים, 'נפת' ראשי תיבות: 'נזיקין' [בבא בתרא], פירשה, תהלים [ויש להוסיף שזהו המשך הכתוב 'צופים', ששלשה עניינים אלו של 'נפת', מבטלים קליפת צוף].

פרשתנו, פרשת נשא, היא הפרשה הארוכה ביותר בתורה במספר הפסוקים, עם סך של 176 פסוקים [אמנם כאשר מטות-מסעי הן מחוברות, הרי הן יחד 244 פסוקים]. למרבה הפלא, אנו מוצאים בעוד כמה וכמה עניינים, מספר זה [או קרוב למספר זה, בחסרון של מספר אחד, או ביתור של מספר אחד, שאינו נחשב לחסרון על פי כלל חישוב גימטריא עם 'הכולל'].

תהלים והלכות שבת

א. פרק התהלים הארוך ביותר, פרק קי"ט, גם הוא מכיל בתוכו 176 פסוקים.

ב. המסכת הארוכה ביותר בש"ס, במספר הדפים, מסכת בבא בתרא, יש בה 176 דפים [אמנם כל מסכת מתחילה בדף ב', כך שיש בפועל 175 דפים, אבל כך נהוג להחשיב את מספר דפי המסכת כולל דף א', וכבר נאמרו בזה רמזים ועניינים שהדף הראשון בכל מסכת הוא כנגד 'דרך ארץ קדמה לתורה'].

ג. המעיין במדרש רבה בפרשתנו, פרשת נשא, יראה שהמדרש בפרשה זו מאריך יותר מכל הפרשיות, ויש בו סך הכל 175 פסקאות.

ד. מובא במסכת סופרים (פרק ט"ז ה"ז) ובתלמוד ירושלמי (שבת פרק טז, ה"א) שיש בתורה 175 פרשיות [וכתבו המפרשים שהכוונה לפי מנהג בני ארץ ישראל שהיו מסיימים את התורה רק פעם אחת בשלש שנים].

ה. הלכות שבת בשלחן ערוך אורח חיים, כולל הלכות עירובין ותחומין, יש בהם 175 סימנים, מסימן רמ"ב עד סימן תט"ו.

ו. גם בשלחן ערוך אבן העזר יש 178 סימנים.

ז. בספר 'אבן השהם' (פרק ס"ג) לרבי יוסף צייח זי"ע (חי לפני 500 שנה, ונדפס לראשונה מכתב יד בשנת תשע"ט) כותב שיש קע"ה ימים בשנה שקוראים בתורה, ושיש בכל החומש קע"ה פעמים לשון ציווי ודיבור, וגם שמו של אברהם אבינו מוזכר 175 פעמים בתורה, וכל אלה כנגד קע"ה שנות חייו של אברהם אבינו.

נוכח הצטברות של כמה וכמה עניינים בתורה שככתב ושבעל פה הקשורים למספר 176, אי אפשר שלא לראות בחוש כי יש כאן איזה סוד נעלם, והלא דבר הוא! ואף כי אין לנו עסק בנסתרות לה' אלקינו, אך נביא כאן כמה עניינים שגילוי לנו חכמי וצדיקי הדורות, מפיהם ומפי כתבם:

ביטול קליפת 'צפ'

משמו של הרה"ק רבי דוד מסקווירא זי"ע מובא שביאר בזה על פי דברי המקובלים, שהקליפה הגדולה ביותר מכל אלופי עשו הוא האלוף 'צפ' (בראשית לו, מז), ועל

טעות סופר או דקדוק ופשט?

וְלִקַּח הַכֹּהֵן אֶת הַזֶּזַע בְּשֵׁלֶחַ מִן הָאֵיל וְנָתַן עַל כְּפִי הַנָּזִיר אַחֵר הַתְּגַלְחוֹ אֶת נִזְרוֹ (במדבר ו, יט).

רש"י: הַזֶּזַע בְּשֵׁלֶחַ – לְאַחֵר שֶׁנִּתְבַּשְׁלָה.

מפרשי רש"י כתבו כמה מהלכים להבין את עומק כוונת רש"י בדיבור קצר זה בן שתי תיבות, שלכאורה לא הוסיף רש"י מאומה על המפורש בכתוב.

טעות סופר

תחילה נציין מה שכתב הרא"ם, שדיבור זה הוא טעות סופר, והוא השתרבב מהדיבור הקודם, שם רש"י מסביר מדוע בשלח את הזרוע בעזרה, וז"ל: 'ששלימי נזיר היו מתבשלין בעזרה, שצריך ליטול הכהן הזרוע לאחר שנתבשלה'.

מבושלת כל צרכה

אולם הגור-אריה כתב לבאר דיבור זה ברש"י, כי אחרי שלא נאמר בכתוב 'מבושלת' [שפירושה מבושלת כל צרכה], אלא 'בשלה' [שפירושה – המתבשלת כעת, והיא נמצאת

באמצע הבישול], לכאורה היה מקום לטעות ולכתוב שאין צריך הכשר להיות מבושל כל צרכו, אלא אפשר לקחת אותו באמצע הבישול קודם שנגמר בישולו, לכן בא רש"י לשלול טעות זו וכתב: 'לאחר שנתבשלה', שאסור לקחת את הזרוע באמצע הבישול, אלא לאחר גמר הבישול.

בישול ביחד

מהלך אחר בביאור דברי רש"י כותב בספר הזכרון, שרש"י בא לבאר לשון הכתוב הַזֶּזַע בְּשֵׁלֶחַ שאין הכוונה לתאר את הזרוע שהיא מבושלת, כי אם כן היה לו לומר 'הזרוע הבשלה', אלא כוונת הכתוב היא כך: וְלִקַּח הַכֹּהֵן אֶת הַזֶּזַע בְּשֵׁלֶחַ מִן הָאֵיל שיש לקחת את הזרוע מן האיל שהתבשלה יחד עמה, כלומר, שיבשל את הזרוע ביחד עם האיל, ולא בנפרד.

פתגמי אורייתא

התבוננות והעמקה
בתרגום אונקלוס

מהו 'חרצן' ומהו 'זג'?

תורה: כל יומי נזרו מכל אשר יעשה מגפן היין מחרצנים ועד זג לא יאכל (במדבר ו, ד).
אונקלוס: כל יומי נזרה מכל דיתעביד מגפנא דחמרא מחרצני ועד עצורין לא יכל.

ועד עצורין, תרגם כך כשיטת רבי יוסי, שחרצנים הם הגרעינים, וזג הם הקליפות, וביאר שם רש"י, ש'פֶּרְצִינִין' משמעותו גרעין פנימי, כמו שמצינו מסכת תענית (ד, א) 'האי צורבא מרבנן דמי לפריצא דתותי קלי' [בחור חריץ דומה לגרעין שתחת גוש הקרקע]. ו'עצורין' – משמעותו קליפות חיצוניות, שסוחט המשקה מהן, כדכתיב (בראשית יא, יא) ואֶשְׁחַט אותם ומתרגמין ועצירת יתהון.

אולם יש לציין שתרגום יונתן, תרגם כשיטת רבי יהודה 'מְקַלְפִין ועד יגין וְגוֹאֵין דְּעִנְבָא'.

תורה והלכה

נושאים הלכתיים
העולים מתוך הפרשה

הפסקה לברכת כהנים באמצע שמו"ע

דָּבָר אֶל אֶהֱרֹן וְאֶל בָּנָיו לֵאמֹר כֹּה תִּבְרְכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲמֹר לָהֶם (במדבר ו, כג).

(כג) כתב שצריך להפסיק ולשמוע ברכת כהנים, ולא עוד אלא שהעומד בכותל מזרח אחורי הכהנים, מחוייב באמצע תפילת הלחש ללכת משם ולעמוד בפני הכהנים [אך בתשובה אחרת (או"ח ח"ד סי' כ"א) כתב רק שמוטל לשתוק ולשמוע, אבל אסור לזוז ממקומו, וצ"ע].

אם אין מפריע

כהכרעה בין השיטות כתב בשו"ת יביע אומר (ח"ו או"ח סי' י"ב) שהיות ויש סברות לכאן ולכאן, לכן יעשה מה שלבו חפץ, אם רצה להפסיק בין ברכה לברכה להאזין ולהקשיב לברכת הכהנים, ורשאי לעשות כן, ולא חשבי הפסק. גם מרן פוסק הדור הגדול שטרנבוך שליט"א בספרו תשובות ונהגות (ח"א סימן עז; ח"ג סימן מד) כתב כמה סברות לכאן ולכאן, והכריע: דעביד כמור עביד, ודעביד כמור עביד.

עוד הביא שם (וכ"ה במעשה איש ח"ד עמוד קיח) את הכרעת החזון איש זי"ע, שאם מרגיש שההפסק מפריע לו בתפלה, לא יפסיק, ואם אין מפריע לו לתפילה, יכול לשתוק ולשמוע ברכת הכהנים.

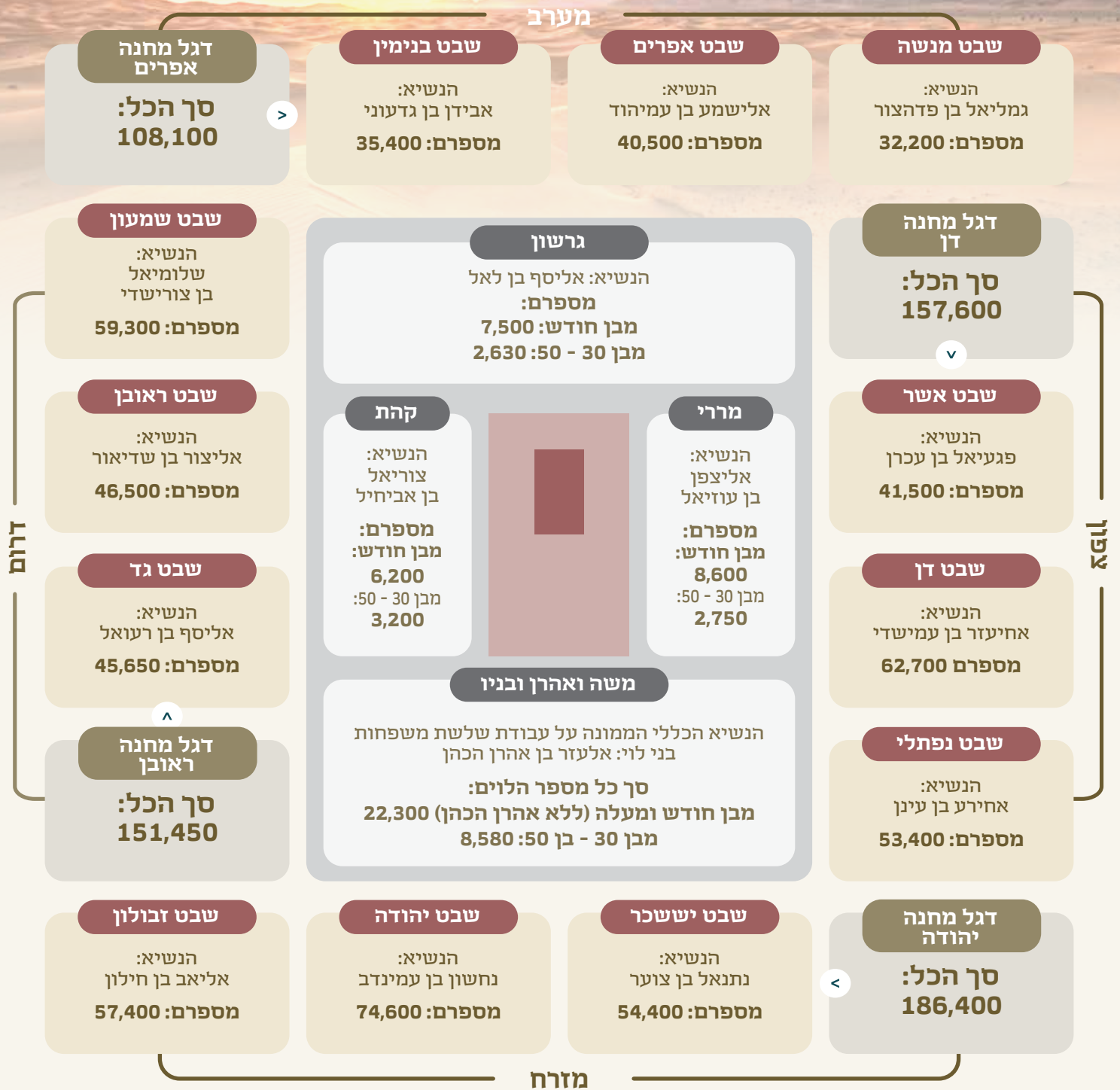
יש אומרים שאסור להפסיק באמצע שמונה עשרה לשמוע ברכת כהנים, ויש אומרים שחובה להפסיק באמצע שמונה עשרה לשמוע ברכת כהנים, ויש שהכריעו שאין זה חיוב רק רשות, ורק אם אין זה מפריע לו לתפילתו, יפסיק וישמע.

הלכה
למעשה:

גם בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ה סי' כ אות

סדר חניית השבטים ומספרם

לב לדעת

‘אחור’, וכן נקרא צד מערב בלשון ‘מה’ על שם הים שבצד מערב. צד דרום נקרא בלשון ‘מין’, על שם שהעומד ופניו למזרח ואחוריו למערב, הרי יד ימינו לצד דרום.

מיל

בני ישראל חנו במדבר מרחק ‘מיל’ מהמשכן. מיל היא מידת אורך ששיעורה 2000 אמות, בשבת אסור ללכת חוץ לתחום יותר משיעור זה.

מבן חודש ומעלה

בשונה משאר שבט ישראל שנמנו רק אנשים שהגיעו לגיל העשרים, ציוה ה' למשה לספור את הזכרים של שבט לוי כבר מבן חודש ימים, משהתברר שמדובר בילד חי שאינו ‘פול’. עוד מימי ירידתם למצרים הורגלו שבט לוי להיות נמנים מקטנותם, שהרי יוכבד משבט לוי נמנית עם השבעים נפש, למרות שנולדה בין החומות בעת הכניסה למצרים. כך גם ספרו במדבר כמה בכורים יש בבני ישראל מבן חודש ומעלה, כדי לדעת כמה לוויים יפדו את הבכורים.

באותות לבית אבותם

כאשר חנו ישראל במדבר סביב למשכן, התנוסס במקום החנייה של כל שבט אריג בד משי (תרגום יונתן ב, ג) צבוע כדוגמת גוון האבן של שבט זה בחושן (רש"י ב, ב).

בנוסף, היו מצוירות דמויות על ארבעת האריגים המרכזיים: בדגל יהודה – דמות אריה, בדגל ראובן – דמות אדם, בדגל אפרים – שור, ובדגל דן – נשר (אבן עזרא).

עוד מובא במדרש, שהיו רשומות על האריגים אותיות האבות הקדושים. בדגל יהודה – האותיות ‘איי’ (ראשי תיבות אברהם יצחק יעקב). בדגל ראובן – האותיות ‘בצ'ע’ (האותיות השניות של האבות). בדגל אפרים – ‘רחק’ (האותיות השלישיות של האבות). בדגל דן – ‘מוק'ב’ (האותיות הרביעיות של האבות). בש"ך על התורה כתב, שבארבעת האריגים היו כתובים ארבע אותיות שם הוי"ה, אות אחת לכל דגל.

ימה וקדמה

בלשון תורה נקרא צד מזרח בלשון ‘קדם’, ואילו צד מערב נקרא

דגל

במדבר חנו ישראל איש על מחנהו ואיש על דגלו, נחלקו המפרשים בפירוש המילה ‘דגל’:

- א. תרגום אונקלוס ויונתן פירשו: ‘דגלו – טקסיה’, כלומר ‘דגל’ פירושו סדר מאורגן.
- ב. בתרגום רב סעדיה גאון כתב שהוא לשון ‘מורכו’, שחנו במדבר סביב המרכז של כל שבט.
- ג. ספר ‘הערוך השלם’ פירש: ‘דגל’ קבוצת צבא או שיירה גדולה, וכן הוא לשון רש"י במסכת שבת (סג, א) ‘המדגילים – מאספין זה את זה’. וגם נדייק בלשון רש"י כאן שכתב ‘כל דגל יהיה לו אות מפה צבועה תלויה בו’, כלומר: לכל דגל – לכל אסיפה וחנייה של שבט, היה אות – מפה צבועה, בו – באמצע חניית הדגל.
- ד. אמנם יש מפרשים (רד"ק שרש דגל; מכלל יופי כאן; רבינו יונה) שכתבו ש‘דגל’ הוא מוט ובראשו מפה אשר ראשי החיילות נושאים, וכתב המהרש"א (שבת שם) שגם לדעת רש"י שדגל הוא לשון אסיפה, הכוונה שעל ידי הדגל [המפה התלויה] מתאספים כולם.

סדר דברי הימים בקבלת התורה מסיני

על פי המבואר בחומש ורש"י
בפרשיות יתרו, משפטים, כי תשא, ואתחנן, וזאת הברכה, ועוד

מדוע לא נתן הקב"ה את התורה ביום ג' בסיון? | איזה דם זרק משה על כל היהודים לפני קבלת התורה? | מי שמח בהקרבנות קרבן כאילו אכל ושתה? | מדוע נענשו הזקנים ולא זכו להתקרב כמו משה בהר סיני? | מתי הסתיים האיסור לעלות להר סיני וכולם היו יכולים לעלות? | האם כל המלאכים היו במעמד קבלת התורה או רק חלק מהם? | מהו 'ספר הברית' ומי כתב אותו? | מדוע היה חשש שאנשים יחפצו לעלות להר סיני? | מה התרחש ביום י"ג בסיון? | האם שמעו את קול ה' בהר סיני מצד אחד או מארבע צדדים? | במשך 40 יום שעלה משה למרום את מי שאלו היהודים שאלות בהלכה? | בקבלת יום זה עשרת הדברים

יום אשר עמדת לפני ה' אלקיך בחרב

שאינן יודעים את סדר הקמת המזבחות וזריקת הדם על בני ישראל בימים שלפני קבלת התורה, ועוד הרבה פרטים.

במאמר שלפנינו קיבצנו לפונדק אחד את כל סדר דברי הימים של ימי קבלת התורה, מכל פרשיות התורה, ארגנו אותם לידיעה אחת וסידרנו אותם בסדר נכון ומאיר עיניים.

חשוב לציין, שכדרכנו תמיד, ומפני קוצר המקום, הבאנו כאן אך ורק את המופיע בחומש עם פירוש רש"י, ולא בשאר המפרשים והמדרשים כי רבים הם.

ענין נוסף ומיוחד יש להגות בפסוקים ובפרשיות אלו בימים קדושים אלו, ימי ההכנה לקבלת התורה, כפי שכותב הרה"ק רבי ישראל מקוזניץ ז"ע בספה"ק 'עבודת ישראל' (לחג השבועות) וזל"ק: "כי באמת בכל שנה ושנה, כל ימי עולם נתגלה הדבר ההוא שהיה בימים ההם, כגון בימי פסח שיצאו ממצרים גם בכל שנה יש נפשות מישראל שיוצאים ממצרים. וגם בחודש הזה, כיון שקרבו לפני הר סיני, נתגלה גם כן שיוכלו לקרב את עצמם להקב"ה ולקבל התורה ולקרב עצמן לפני הר סיני... ולזה צריך כל אדם כשבא ראש חודש סיון עד חג השבועות, לקרות באותו עסק התורה, ולהמשיך לו זה הקדושה שנתגלה ביום זה. וזהו שפירש רש"י שיהיו דברי תורה חדשים עליך כאילו היום נתנם, דהיינו שבאמת נתגלה כל דבר בעתו".

בין שש הזכירות שאנו מצווים ועומדים לזכור תמיד, נמצאת חובת זכירת מעמד קבלת התורה. התורה הק' מזהירה (דברים ד, ט-י): **'וְקִימוּ לְךָ וְשָׁמְרוּ נֶפֶשׁךָ מֵאֵד פֶּן תִּשְׁכַּח אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר רָאוּ עֵינֶיךָ וּפֶן יִסּוּרוּ מִלִּבְּךָ כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ וְהוֹדַעְתָּ לְבָנֶיךָ וּלְבְנֵי בְנֶיךָ, יוֹם אֲשֶׁר עָמַדְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ בְּחָרֶב וּגו'.**

כדי לקיים מצוה זו ולזכור תמיד את מעמד קבלת התורה, עלינו ללמוד ולדעת את אשר כל סדר השתלשלות הדברים במעמד הגדול והנורא קבלת התורה.

ואין זה דבר של מה בכך. שכן סדר המאורעות לפני ואחרי קבלת התורה, אינם מפורשים במקום אחד בתורה, אלא מפוזרים הם בכמה פרשיות בתורה, ורק לאחר לימוד היטב של הפרשיות עם פירוש רש"י, וסיכום העניינים וסידור הפסוקים, ניתן לקבל תמונה ברורה ומסודרת על סדר מעמד קבלת התורה. אחרת, נישאר כל ימינו עם אותו סיפור מקוצר ששמענו בימי הילדות על מעמד קבלת התורה, סיפור בו חסרים רוב הפרטים המרכזיים והמהותיים, וכמה פרטים שנהוג לספר או לצייר לילדים, אף אינם נכונים, כגון מה שיש מצירים את הלוחות על הר סיני - פרט שאינו נכון, שכן הלוחות לא היו במתן תורה, אלא כשירד משה מן ההר. או, למשל, מה שאין יודעים אודות 'ספר הברית' שכתב משה וקרא לפני ישראל לפני קבלת התורה. או מה

באוצרותיהם. למרות שכל הארץ הוא שלי, בכל זאת אחבב רק אתכם. ואתם תהיו לי ממלכה של שרים ועם קדוש'.

נעשה!

משה ירד מההר, ומסר לזקני העם את דברי ה', וענו כל העם: 'כל אשר דיבר ה' נעשה'.

ג'
בסיון

וַיֵּשֶׁב מֹשֶׁה אֶת דְּבָרֵי הָעָם אֵל ה', וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה הִנֵּה אֲנִי בָא אֵלֶיךָ בְּעָבַר הָעֵנָן בְּעָבֹר יִשְׁמַע הָעָם בְּדִבְרֵי עֲמֹךְ וְגַם בְּךָ יֵאֱמִינוּ לַעֲלֹלָם (שמות יט, ח-ט).

דרך ארץ

בהשכמת הבוקר, עלה משה להר להשיב לה' את תשובת העם. על אף שהכל גלוי לפני ה' והוא יודע מה ענו ישראל, בא הכתוב ללמד דרך ארץ שכך יש לנהוג, להשיב תשובה גם כשהשואל יודע את התשובה.

מפי משה

לאור הסכמת העם לקבל את התורה כמו שאמרו אתמול 'נעשה', רצה ה' לתת את התורה תיכף ומיד כבר באותו היום ג' בסיון, כאשר העם לא ישמע את התורה בעצמם מפי הגבורה, אלא ה' יבוא אל משה בעובי הערפל, והעם רק ישמע איך שה' מדבר עם משה, ובכך יאמינו במשה ובכל הנביאים הבאים אחריו.

רצוננו לראות מלכנו!

בו ביום ירד משה אל העם ואמר להם את הדברים הללו, שיקבלו את התורה כבר היום מפיו של משה. אולם בני ישראל ענו: אינו דומה השומע מפי השליח לשומע מפי המלך, לכן 'רצוננו לראות את מלכנו', לשמוע תורה מפי ה' בכבודו ובעצמו.

ד'
בסיון

וַיַּגֵּד מֹשֶׁה אֶת דְּבָרֵי הָעָם אֵל ה', וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה לֶךְ אֶל הָעָם וְקִדַּשְׁתָּם הַיּוֹם וּמָחָר וּכְבָּסוּ שְׂמֹלֹתָם, וְהָיוּ נֹכְחִים לְפָנַי הַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי כִּי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי יֵרֵד ה' לַעֲיִנִּי כָל הָעָם עַל הַר סִינַי, וְהִגַּבְלָתָ אֶת הָעָם סָבִיב לֵאמֹר הִשְׁמָרוּ לָכֶם עֲלוֹת בְּהָר וְגו', וַיֵּרֶד מֹשֶׁה מִן הָהָר אֶל הָעָם וַיְקַדֵּשׁ אֶת הָעָם וַיְכַבְּסוּ שְׂמֹלֹתָם, וַיֹּאמֶר אֶל הָעָם הָיוּ נֹכְחִים לְשִׁלְשֹׁת יָמִים אֶל תְּגִשּׁוּ אֶל אִשָּׁה (שמות יט, ט-טו).

ביום זה, שוב עלה משה בהשכמה להר, ומסר לה' את תשובת העם שהם רוצים לקבל תורה מפי הגבורה ולא מפי משה.

היום ומחר

ענה לו ה': אם רצונם שאני אדבר עמם, נדרשת לכך הכנה והזמנה.

נ'
בסיון

וַיִּסְעוּ מִרְפִּידִים וַיָּבֹאוּ מִדְבַּר סִינַי וַיַּחֲנוּ בַּמִּדְבָּר וַיִּחַן שָׁם יִשְׂרָאֵל נֶגֶד הָהָר (שמות יט, א).

תשובה

ביום זה נסעו ישראל מרפידים מתוך עשיית תשובה, והגיעו למדבר סיני, מתוך עשיית תשובה.

אחדות

עם הגעתם למדבר סיני, חנו ממול הר סיני בצד מזרח, מתוך איחוד הלבבות, כאיש אחד ובלב אחד, שלא כמו שאר החניות שהיו בתרעומת ובמחלוקת.

וַיִּשְׁכֵּן כְּבוֹד ה' עַל הַר סִינַי וַיִּכְסְהוּ הָעֵנָן שָׁמַיִם יָמִים וְגו' וּמֵרָאָה כְּבוֹד ה' כָּאֵשׁ אֹכֶלֶת בְּרָאשׁ הָהָר לַעֲיִנֵּי בְנֵי יִשְׂרָאֵל (שמות כד, טז-יח).

ענן ואש

לדעת רבי יוסי, במשך ששה ימים, מיום א' – עד ו' סיון, כיסה הענן את ההר, והיה מראה כבוד ה' על ההר כאש אוכלת.

ב'
בסיון

וּמֹשֶׁה עָלָה אֶל הָאֱלֹקִים וַיִּקְרָא אֵלָיו ה' מִן הָהָר לֵאמֹר כֹּה תֹאמַר לְבֵית יִעֲקֹב וּתְגִיד לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל, אַתֶּם רְאִיתֶם אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לְמִצְרַיִם וְאֲשָׁא אֶתְכֶם עַל כִּנְפֵי נְשָׁרִים וְאָבֹא אֶתְכֶם אֵלַי וְגו' וַיָּבֹא מֹשֶׁה וַיִּקְרָא לְזַקְנֵי הָעָם וַיִּשֹׁם לִפְנֵיהֶם אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר צִוָּהוּ ה', וַיַּעֲנוּ כָל הָעָם יַחְדָּו וַיֹּאמְרוּ כֹל אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' נַעֲשֶׂה (שמות יט, ג-ח).

עליה בבוקר

ביום זה השכים משה בבוקר, ועלה להר סיני אל האלקים. הקב"ה קרא אליו ואמר לו: בלשון הזה ובסדר הזה תאמר לבית יעקב אלו הנשים - בלשון רכה, ותגיד לבני ישראל הזכרים - דברים קשים כגידים (-עשב מר), דהיינו עונשים ודקדוקים, וכך תאמר להם את אלה הדברים, לא פחות ולא יותר:

כנפי נשרים

'לא מסורת היא בידכם, ולא שמעתם הדבר מפי עדים, אלא אתם בעיניכם ראיתם שלמרות שהיו למצריים הרבה חטאים, הענשתי אותם רק אחרי שהם הרעו לכם. אחר כך, בצאתכם מצרים הייתם מפורדים בארץ גושן, ובשעה קלה נשאתי אתכם כמו נשר עד לרעמסס. גם כשעמדתם על ים סוף, קיבל המלאך את החיצים ואבני הבליסטראות שזרקו בכם המצרים, כנשר הנושא את גוזליו על כנפיו באומרו 'מוטב יכנס החץ בי'. ואחר כך קירבתי והבאתי אתכם אל עבודתי'.

ממלכת שרים

'אמנם כל ההתחלות קשות, אבל אם עתה תשמעו בקולי ותשמרו את הברית שאכרות עמכם על שמירת התורה, מכאן ואילך יערב לכם, ותהיו לי אוצר חביב ככלי יקר ואבנים טובות שהמלכים גונזים

לפיכך, אמור להם להתכונן ולהיבדל מאשה, היום - ד' בסיון, וכן מחר - ה' בסיון, כי ביום השלישי - ו' בסיון, ירד ה' על ההר לתת את התורה, לעיני כל העם, בלי שיהיה בהם סומא, כי כולם יתרפאו.

גבול להר

בנוסף, עליך להזהיר את העם, שאיש או בהמה לא יתקרבו להר ולא יגעו אפילו בקצהו התחתון. גם יעשה גבולות שימשו כסימן ותחום שלא לעבור אותם, וכאילו הגבול קורא ואומר: "השמרו מלעלות מכאן והלאה". כל הנוגע בהר, בין איש ובין בהמה, ייסקל ויושלך מבית סקילה הגבוה שתי קומות.

תקיעת שופר

העלייה להר תותר רק לאחר תקיעה בשופר של איל [הנקרא 'ובל'], המסמנת את סילוק השכינה מההר [שופר זה היה מאיל של עקידת יצחק].

טבילת בגדים

בנוסף, עליהם לטבול היום את כל בגדיהם [ואת גופם], כדי שיגיעו למתן תורה בבגדים טהורים.

מן ההר אל העם

עם סיום דברי ה' אל משה, לא פנה משה לעסקיו, אלא תיכף הלך ומסר לישראל שעליהם להתכונן לקראת היום השלישי, ו' בסיון יום קבלת התורה.

הוסיף יום

לדעת רבי יוסי הוסיף משה מדעתו עוד יום, דהיינו שיכינו עצמם היום ד' בסיון, וגם ביום ה' בסיון, ועוד יום נוסף - ו' בסיון, כך שקבלת התורה תהיה רק ביום ו' בסיון.

וְאֵל מֹשֶׁה אָמַר עֲלֵה אֵל ה' אֶתְּהָרְךָ נִדְּב וְאֶבְיָהוּא וְשִׁבְעִים מִזְקְנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם מִרְחֹק, וְנִגַּשׁ מֹשֶׁה לְבִדּוֹ אֵל ה' וְהָעָם לֹא יֵגֶשּׁוּ וְהָעָם לֹא יַעֲלֶוּ עִמּוֹ, וַיָּבֹא מֹשֶׁה וַיְסַפֵּר לָעָם אֵת כָּל דְּבָרֵי ה' וְאֵת כָּל הַמִּשְׁפָּטִים וַיַּעַן כָּל הָעָם קוֹל אֶחָד וַיֹּאמְרוּ כָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' נַעֲשֶׂה, וְיִכְתֹּב מֹשֶׁה אֵת כָּל דְּבָרֵי ה' (שמות כד, א-ד).

השתחוהו בהר

ביום זה, יום ד' בסיון אמר ה' למשה: 'אתה ואהרן, נדב ואביהוא, ו-70 זקנים, עלו אליי אל ההר, וישתחוו שם מרחוק. ואילו שאר העם לא יעלו. אחר כך ניגש משה לבדו אל תוך הערפל אשר שם האלקים.

עונש לזקנים

הטעם שהזקנים לא זכו לגשת קרוב כמו משה, כותב רש"י בפרשת שמות (שמות ה, א) לפי שהשתמטו שלא ללכת עם משה ואהרן אל פלטרין של פרעה במצרים, לכן נענשו שלא נגשו קרוב כל כך.

נעשה!

בו ביום חזר משה אל העם וסיפר להם את מצות פרישה והגבלה, ואת 7 מצוות בני נח יחד עם המצוות שהצטוו במרה (שבת, כיבוד אב, פרה אדומה, ודיני ממונות). ויען כל העם: 'נעשה!'

ספר הברית

באותו היום כתב משה את 'ספר הברית' - ספר התורה מבראשית ועד מתן תורה, ואת המצוות שהצטוו במרה.

וַיַּעַל מֹשֶׁה וְאֶהֱרֹן נִדְּב וְאֶבְיָהוּא וְשִׁבְעִים מִזְקְנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיִּרְאוּ אֶת אֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל וְתַחַת רִגְלָיו כְּמַעֲשֵׂה לְבַנְתְּ הַסִּפִּיר וְכַעֲצֵם הַשָּׁמַיִם לְטָהָר, וְאֵל אֲצִילִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא שָׁלַח יָדוֹ וַיַּחֲזֶוּ אֶת הָאֱלֹקִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ (שמות כד, ט-יא)

הציצו והסתכלו

ביום ד' בסיון (כ"כ בביאור באר יצחק על רש"י שהיה זה בד' בסיון), בעת שעלו להר, הציצו נדב ואביהוא והזקנים וראו כביכול את מראה כבוד אלקי ישראל. תחת רגליו מראה של לבנה העשויה מאבן ספיר [זה היה תחת רגליו בשעה שעבדו ישראל בחומר ובלבנים]. כן היה תחת רגליו מראה של אור ושמחה כמראה השמים כשהם צלולים וברורים [מראה זה היה כשנגאלו].

כאילו אכלו

ולתרגומו: הם שמחו בקרבנות כאילו אכלו ושתו.

להפריע לשמחה

מאחר שהסתכלו בלב גס מתוך אכילה ושתיה, התחייבו מיתה, אולם לא רצה ה' להפריע לשמחת קבלת התורה, ולכן לא שלח ידיו להמית את נדב ואביהוא שהיו אצילי וגדולי ישראל, אלא המתין עד יום חנוכת המשכן (א' בניסן בשנה השנית) ואז מתו, והזקנים מתו בפרשת המתאוננים.

ה' בסיון

וַיִּשְׁכֶּם בְּבֹקֶר וַיְבִין מִזְבַּח תַּחַת הָהָר וּשְׁתֵּים עָשָׂר מִצֵּבָה לִשְׁנַיִם עָשָׂר שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל, וַיִּשְׁלַח אֶת נְעָרֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלֶוּ עֵלֶת וַיִּזְבְּחוּ זִבְחִים שְׁלָמִים לַה' פָּרִים, וַיִּקַּח מֹשֶׁה חֲצִי הָדָם וַיִּשֶׂם בְּאַגָּנֹת וְחֲצִי הָדָם זָרַק עַל הַמִּזְבֵּחַ, וַיִּקַּח סֹפֶר הַבְּרִית וַיִּקְרָא בְּאָזְנֵי הָעָם וַיֹּאמְרוּ כָּל אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע, וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת הָדָם וַיִּזְרֹק עַל הָעָם וַיֹּאמֶר הִנֵּה דָם הַבְּרִית אֲשֶׁר כָּרַת ה' עִמָּכֶם עַל כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה (שמות כד, ד-ח).

12 מזבחות

ביום ה' בסיון, השכים משה ובנה למרגלות ההר 12 מזבחות כנגד 12 השבטים, וציווה על בכורי ישראל להקריב בהם קרבנות עולה, ופרים לקרבן שלמים.

שתי קערות

לאחר שמלאך בא וחילק את הדם לשני חלקים שווים, לקח משה חצי מדם העולות וחצי מהשלמים וזרק על המזבחות. את שאר הדם הניח בשתי קערות, קערה אחת לחצי דם השלמים והשניה לחצי דם העולות.

נעשה ונשמע!

בשלב זה קרא משה באוזני העם את ספר הברית שכתב אתמול, וענה כל העם 'נעשה ונשמע'.

מילה הזאה וטבילה

אחר כך טבלו ישראל במקווה, ואחרי הטבילה הזה משה עליהם מדם העולה והשלמים שבקערות, ואמר: 'הנה דם הברית אשר כרת עמכם ה''. כך נכנסו לברית בשלושה דברים: א. מילה (שנימולו בצאתם ממצרים). ב. טבילה. ג. הזאת הדם.

נחל בהר

הכתוב אינו מציין היכן טבלו ישראל, אולם יש לדעת שהיה נחל שירד מהר סיני, כפי שנאמר בפרשת עקב (דברים ט, כא) וְאֵת חֲטָאתְכֶם אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם אֶת הָעֵגֶל לְקַחְתִּי וְאֲשָׁרְךָ אֹתוֹ בָּאֵשׁ וְאָכַת אֹתוֹ טָחוֹן הֵיטֵב עַד אֲשֶׁר דָּק לְעֹפֶר וְאֲשָׁלַךְ אֶת עֹפְרוֹ אֶל הַנַּחַל הַיֵּיד מִן הָהָר.

לדעת רבי יוסי ד' בסיון

ו' בסיון

וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בַּהֵיית הַבֹּקֶר וַיְהִי קֶלֶת וּבְרָקִים וַיַּעַן כָּבֵד עַל הָהָר וְקָל שֹׁפָר חֲזָק מְאֹד וַיַּחֲרֹד כָּל הָעָם אֲשֶׁר בַּמַּחֲנֶה, וַיּוֹצֵא מֹשֶׁה אֶת

”

ביום ד' בסיון
כתב משה את
'ספר הברית'
- ספר התורה
מבראשית ועד
מתן תורה,
ואת המצוות
שהצטוו
במרה,
ולמחרת,
ביום ה' בסיון
הקריא את
הספר באוזני
כל העם

וּתְקַרְבוּן וְתַעֲמְדוּן תַּחַת הָהָר וְהָהָר בָּעַר
בְּאֵשׁ עַד לֵב הַשָּׁמַיִם חֹשֶׁךְ עָנָן וְעָרְפֶּל,
וַיְדַבֵּר ה' אֲלֵיכֶם מִתּוֹךְ הָאֵשׁ קוֹל דְּבָרִים
אֲתֵם שֹׁמְעִים וְתִמְוֹנָה אֵינְכֶם רֹאִים זִלְתִּי
קוֹל (דברים ד, יא-יב)

חושך ענן וערפל

ואכן כולם התקרבו ועמדו תחת ההר הבורע באש
עד לב השמים, כשההר מוקף חושך וענן וערפל.
מתוך האש דיבר ה' אליהם, אולם לא ראו שום
תמונה, רק שמעו וראו קול דברים.

וַיֵּרֶד ה' עַל הָרִי סִינִי אֶל רֹאשׁ הָהָר וַיִּקְרָא
ה' לְמֹשֶׁה אֶל רֹאשׁ הָהָר וַיַּעַל מֹשֶׁה, וַיֹּאמֶר
ה' אֶל מֹשֶׁה רֵד הָעֵד בָּעַם פֶּן יִהְרָסוּ אֶל
ה' לְרֵאוֹת וְנִפְּל מִמֶּנּוּ רֵב, וְגַם הַכֹּהֲנִים
הַנִּגְשִׁים אֶל ה' יִתְקַדְּשׁוּ פֶן יִפְרָץ בָּהֶם ה',
וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל ה' לֹא יוּכַל הָעָם לַעֲלֹת
אֶל הָרִי סִינִי כִּי אַתָּה הַעֲדֵתָהּ בְּנִי לֵאמֹר הִגְבַּל אֶת הָהָר
וְקִדְּשָׁתוּ, וַיֹּאמֶר אֵלָיו ה' לֶךְ רֵד וְעֲלִית אֲתָה וְאַהֲרֹן עִמָּךְ
וְהַכֹּהֲנִים וְהָעָם אֶל יִהְרָסוּ לַעֲלֹת אֶל ה' פֶּן יִפְרָץ בָּם, וַיֵּרֶד
מֹשֶׁה אֶל הָעָם וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם (שמות יט, כ-כא)

כמצע על מיטה

ביום קבלת התורה, הרכין ה' את השמים העליונים והתחתונים,
והציע על ההר כמצע על המיטה, ומשם קרא למשה לעלות להר,
ואמר לו להתרועע בעם שלא לפרוץ גדר לעלות להר.

מחיצות

אמר ה' למשה, שהסדר יהיה כך: רק משה יעלה להר. תחתיו –
אהרן במחיצה לעצמו. תחתיו – הבכורות במחיצה לעצמם, ואל
יעלו יותר, פן יעשה בהם ה' פרצה ויהרוג בהם.

הריסת המצב

התראה זו באה עקב החשש שיהיו מי שיתאוו
להתקרב אל ה' ויעלו להר, ובכך יחרסו את המצב
שהם עומדים עכשיו למרגלות ההר, ואם ימות
אפילו איש אחד נחשב הוא כעם רב.

גם הבכורות המשמשים ככהנים ומקריבים
קרבת אל יסמכו על חשיבותם לעלות, אלא
יהיו מזומנים לעמוד על מקומם.

זירוז נוסף

ענה משה ואמר לפני ה': אין צורך להזהיר שוב,
מאחר והם כבר מוזהרים שלשה ימים ואין להם
רשות לעלות.

ענה לו ה': בכל זאת תזהיר אותם שוב, כי מזרזים
לאדם שוב בשעת מעשה. ואכן כך עשה משה וחזר להזהיר את
העם.

וַיֹּאמֶר ה' מִסִּינִי בָא וְזָרַח מִשְׁעִיר לְמוֹ הוֹפִיעַ מֵהָר פֶּאֶרְן
וְאַתָּה מִרְבַּבֶּת קֹדֶשׁ מִיִּמִּינוֹ אֵשׁ דֹּת לְמוֹ (דברים לג, ב)

עשיו וישמעאל

כאשר עמד ה' לתת את התורה לישראל, לפני שהאיר זורח אור ה'
עליהם, הלך ה' לבני שעיר, צאצאי עשיו, לשאול אותם אם חפצים
הם לקבל את התורה, אך הם סירבו. כמו כן, ה' הלך להר-פארן,
מקום מושבם של בני ישמעאל, ושאל אותם אם חפצים הם בתורה,
ולא רצו.

הָעָם לִקְרֹאת הָאֱלֹקִים מִן הַמַּחֲנֶה וַיִּתְּצֻבוּ בְּתַחֲתֵית הָהָר,
וְהָרִי סִינִי עָשָׂן כָּלּוּ מִפְּנֵי אֲשֶׁר יָרַד עָלָיו ה' בְּאֵשׁ וַיַּעַל עָשָׁנוּ
כְּעָשָׂן הַכֶּבֶשֶׂן וַיִּחָרֵד כָּל הָהָר מְאֹד, וַיְהִי קוֹל הַשּׁוֹפָר הוֹלֵךְ
וְחֹזֵק מְאֹד מֹשֶׁה יִדְבֹר וְהָאֱלֹקִים יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל (שמות יט, כז-כ).

תלויים ועומדים

יום ו' בסיון, יום קבלת התורה, היה היום המקווה מבריאית העולם,
כפי שכתב רש"י בפרשת בראשית (א, לא), שהתנה הקב"ה עם
מעשה בראשית על מנת שיקבלו עליהם ישראל חמשה חומשי
תורה, וכולם היו תלויים ועומדים עד יום הששי, הוא ששי בסיון
המוכן למתן תורה.

הרב ממתיך

בשונה מדרך בשר ודם שאין הרב ממתיך לתלמיד, הרי כאן ביום
קבלת התורה, כאשר האיר הבוקר, הקדים ה' לבוא להר לפני
ישראל.

חתן לקראת כלה

כאשר השכינה יצאה לקראת העם כחתן היוצא לקראת כלה, הוציא
משה את העם לקראת השכינה, והם התייצבו למרגלות ההר.

כפיית ההר

ולמדו: ממש תחת ההר שכפה הקב"ה על ראשם את ההר
כנגיית, ואמר להם: אם ישראל יקבלו התורה, מוטב, ואם לאו אני
מחזיר את העולם לתוהו ובוהו.

אש וברקים

ההר היה מכוסה בענן כבד, והעלה עשן כעשן הכבשן מפני שירד
ה' על ההר בעשנו, ואף יותר מכך - אש בוערת עד לב השמים; גם
כל ההר עצמו רעד מאד, זאת בשילוב קולות וברקים, וקול שופר
ההולך ומתחזק מרגע לרגע, שלא כדרך בשר ודם שכשהוא מאריך
לתקוע נחלש קולו.

יעננו בקול

כפי שנראה להלן, את שני הדברות הראשונות
שמעו ישראל מפי הגבורה, אבל כשהיה משה
משמיע לעם את שמונה הדברות האחרות,
היה ה' מסייע לו שיהיה כוחו הולך וגובר.

אֲף חֲבֵב עַמִּים כָּל קֹדְשִׁיו בִּיָּדָךְ וְהֵם
תִּכּוּ לְרִגְלֶךָ יִשְׂרָאֵל מִדְּבַרְתֶּיךָ (דברים לג, ג).

תוכו לרגליך

בני ישראל ראויים לגילויי חיבה, יען כי הם
'תופו' – כלומר, עשו והעמידו את עצמם
במצב של התכנסות לתוך תחתית ההר כדי
לעמוד לרגלי השי"ת.

עול תורה

שם בהר סיני נשאו והעמיסו על עצמם את עול התורה, ואת הדיבור
שהיה ה' מדבר אליהם.

יֹם אֲשֶׁר עָמַדְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ בְּחֹרֵב בְּאֶמֶר ה' אֵלֵי הַקֹּהֶל
לֵי אֶת הָעָם וְאִשְׁמַעְמָם אֶת דְּבָרֵי אֲשֶׁר יִלְמְדוּן לִירְאָה אֹתִי
כָּל הַיָּמִים אֲשֶׁר הֵם חַיִּים עַל הָאָדָמָה וְאַתָּה בְּנִיָּהֶם יִלְמְדוּן
(דברים י, י)

ילמדו וילמדו ליראה

במעמד קבלת התורה, אמר ה' למשה להקהיל אליו את כל העם כדי
שהוא ישמיע להם את דברי ה', אשר הם בעצמם ילמדו ליראה את
ה', כל ימיהם על האדמה, וגם ילמדו זאת את בניהם.

קצת מלאכים

בעת ההוא הגיע ה' אל ישראל, והביא עמו רק מקצת מרבבות המלאכים הקדושים, לא את כולם ואף לא את רובם. שלא כדרך בשר-ודם ביום חופתו מראה כל כבוד עושרו ותפארתו.

וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר, אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים וגו' (שמות כ, א-ב)

בדיבור אחד

את כל עשרת הדברות דיבר ה' תחילה בדיבור אחד, מה שאי אפשר לאדם לעשות, ואחר כך חזר ופירש כל דיבור לעצמו.

הן ולאו

על כל מצות-עשה ענו ישראל: 'כן', ועל כל מצות לא-תעשה ענו: 'לא'.

מדבר רוחות

בשעת מתן תורה נגלה הקב"ה אליהם כזקן מלא רחמים, והיו שומעים קולות מכל ארבע הרוחות.

אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו (דברים ד, לה)

פתיחת שבעה רקיעים

בשעה שנתן ה' את התורה בסיני, פתח להם שבעה רקיעים. וכשם שקרע את העליונים כך קרע את התחתונים. וראו שהוא יחיד, לכך נאמר אתה הראת לדעת.

וכל העם ראים את הקולות ואת הלפידים ואת קול השופר ואת החר וירא העם וינעו ויעמדו מרחק (שמות כ, טו)

ראיה שמיעה ודיבור

בשעת קבלת התורה התרפאו כל העיוורים, כך שכולם ראו את הקולות ואת קול השופר ואת ההר מעלה עשן, וכן ראו את הדיבורים מפי ה', כאשר באורח נס התאפשר לראות דיבורים באוויר; גם לא היו בהם אילם, ולא היו בהם חרש, כמו שכולם 'ענו' ואמרו נעשה ונשמע'.

ויאמרו אל משה דבר אתה עמנו ונשמעה ואל ידבר עמנו אלקים פן נמות, ויאמר משה אל העם אל תיראו כי לבעבור נסות אתכם בא האלקים ובעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו, ויעמד העם מרחק ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלהים (שמות כ, טז-יח)

פחד ומורא

לאחר שתי הדברות הראשונות, כשראו את הקולות והלפידים והשופר והעשן, מרוב פחד נרתעו לאחור י"ב מיל, עד שהמלאכים החזירו אותם, ובני ישראל אמרו למשה: 'דבר אתה עמנו, פן נמות!'

לרומם אתכם

ענה להם משה: אל תיראו, כי ה' בא במטרה לרומם אתכם לעשות לכם שם אצל האומות שישמעו שהקב"ה בכבודו נגלה אליכם.

ואחרי שראיתם את ה' במצב של פחד ומורא תדעו שאין זולתו, ויראתו תהיה על פניכם שלא לחטוא.

חושך ענן וערפל

אחרי הדברים האלו נכנס משה לתוך שלשת המחיצות של 'חושך', 'ענן', ו'ערפל', אשר שם האלקים, ומשם דיבר את שאר שמונת הדברות אל העם שעמד מרחוק.

פנים בפנים דבר ה' עמכם בהר מתוך האש, אנכי עמד בין ה' וביניכם בעת ההוא להגיד לכם את דבר ה' כי יראתם מפני האש ולא עליתם בהר לאמר (דברים ה, ד-ה)

פנים בפנים

כאמור, את שתי הדברות הראשונות שמעו ישראל מפי הגבורה, ואז אמר משה לישראל: אל תאמרו שאני מטעה אתכם ומוכר לכם דבר שאינו קיים, כדרך שמתווך הנוכל עושה בין המוכר ללוקח, אלא המוכר בעצמו מדבר עמכם, כלומר בורא עולם בעצמו דיבר עמכם בהר מתוך האש פנים בפנים.

ידאתם מהאש

אולם אחרי שיראתם מפני האש הגדולה, אי לא שמעתם את שאר הדברות מפי ה', אלא אני עמדתי בין ה' וביניכם להגיד לכם את דבר ה', ואתם לא עליתם להר.

את הדברים האלה דבר ה' אל כל קהלכם בהר מתוך האש וגו' ותקרבון אלי כל ראשי שבטיכם וזקניכם, ותאמרו הן הראנו ה' אלקינו את כבודו ואת גדלו ואת קלו שמענו מתוך האש היום הזה ראינו כי ידבר אלקים את האדם וחי, ועתה למה נמות וגו' קרב אתה ושמע את כל אשר יאמר ה' אלקינו וגו' וישמע ה' את קול דבריכם בדברכם אלי ויאמר ה' אלי שמעתי את קול דברי העם הזה אשר דברו אלי הטיבו כל אשר דברו, מי יתן והיה לבבם זה להם ליראה אתי וגו' (דברים ה, יט-כז)

בנשימה אחת

את עשרת הדברים האלה דיבר ה' אל כל קהל ישראל בהר, מתוך אש וענן וערפל, בקול גדול אשר 'לא יסף'. רש"י מביא שני פירושים על 'לא יסף': א. בלי הפסק באמצע - שלא כמו בשר ודם שאינו יכול לדבר כל דבריו בנשימה אחת וצריך להפסיק באמצע דבריו לנשום, הרי קול ה' נשמע בקול אחד בלי הפסק (ומאחר שלא נפסק, גם לא היה צריך להתחיל ולהוסיף דיבור חדש).

ב. קול ה' לא הוסיף עוד להיראות עוד בפומבי.

כמו כן, כתב ה' [לאחר קבלת התורה כשעלה משה למרום] את עשרת הדברים על לוחות אבנים, ונתנם אל משה.

למה נמות

כאן בפרשת ואתחנן מתאר משה בפני ישראל בהרחבה את אשר אירע בקבלת התורה לאחר שתי הדברות הראשונות: כאשר שמעתם את הקול מתוך החושך, כשההר בוער באש, התקרבו אלי כל ראשי השבטים והזקנים ואמרו לי: 'הן ה' הראה לנו את כבודו וגדלו, ושמענו את קולו מתוך האש'.

אתה תדבר

המשיכו ראשי העדה והזקנים ואמרו: אמנם היום הזה ראינו כי האלקים יכול לדבר עם האדם והוא יסאר חי, אבל בכל זאת, מי עוד כל בשר אשר שמע קול אלקים מדבר מתוך האש ונשאר חי, ומעתה אנו חוששים ושואלים, למה נמות כאשר תשרוף אותנו

ביום ה' בסיון
בנה משה
למרגלות ההר
12 מזבחות, שם
הקריבו הבכורות
קרבנות. מלאך
חילק את הדם
לשני חלקים, חצי
מהדם זרק משה
על המזבח, וחצי
זרק על העם

האש הגדולה הזאת, הרי אם נמשיך לשמוע עוד את קול ה' – נמות!
לכן, ביקשו זקני ישראל אל משה: אתה תקרב אל ה' ותשמע את אשר יאמר ה',
ואתה תדבר אלינו את כל אשר ידבר ה', ושמענו ועשינו.

התשתם כוחי

בפסוק נאמר 'זאת תדבר', לשון נקבה, כי כך אמר להם
משה: בבקשה זו התשתם את כוחי כמו נקבה! כי גרמתם
לי צער ורפיון ידיים בראותי שאינכם להוטים וחרדים
להתקרב אל ה' מאהבה. וכי לא היה יותר יפה לכם ללמוד
מפי הגבורה, ולא ממני?!

יראה כל הימים

כשמוע ה' את דבריכם אלי, אמר ה' לי: שמעתי את דברי
העם, ובאמת הם דברו דברים טובים והגונים. הלוואי וכל
הימים יהיה הלב שלהם כמו עכשיו מלא ביראה ופחד מפני,
לשמור את מצותי למען ייטב להם ולבניכם לעולם.

לך אָמַר לָהֶם שׁוּבוּ לָכֶם לְאַהֲלֵיכֶם, וְאַתָּה פָּה
עֹמֵד עֹמְדִי וְאַדְבָּרָה אֵלֶיךָ אֶת כָּל הַמִּצְוָה וְהַחֲקִים
וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּלְמְדֵם וְעָשׂוּ בְּאַרְץ אֲשֶׁר אָנֹכִי
נֹתֵן לָהֶם לְרִשְׁתָּהּ (דברים ה, כז-כט).

עמוד עמדי

לאחר מתן תורה אמר ה' למשה: אמור לבני ישראל שישבו לאהליהם, ואילו
אתה משה הישאר לעמוד כאן עמדי, ואדבר אליך את כל המצוות והחוקים
והמשפטים שתלמד את ישראל, ויעשו אותם בארץ שאני נותן להם.

מֹשֶׁה בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִתּוֹךְ הָעָנָן, וּגְר' וַיָּבֹא מֹשֶׁה בְּתוֹךְ הָעָנָן וַיַּעַל אֶל
הָהָר וַיְהִי מֹשֶׁה בְּהָר אֲרָבָעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה (שמות כד, יב-יח).
לאחר שירד משה מהרר בסיום מעמד מתן תורה, אמר לו ה': 'עלה שוב אליי אל
ההר, והישאר שם 40 יום, במהלכם אתן לך את הלוחות שעליהם חקוקות עשרת
הדברות, בהם כלולים כל תרי"ג מצוות'.

לאחר קבלת התורה

לדעת רבי יוסי: קבלת התורה היתה ביום ז' סיון, ביום זה
עשה ה' למשה שביל להיכנס בענן, וביום זה עלה משה להר
ושהה שם ארבעים יום ולילה.

פרישה ששה ימים

לדעת חכמים: קבלת התורה היתה ביום ו' בסיון, והחל
ממחרת, מיום ז' – עד י"ב בסיון, אף שכבר החלו ארבעים
הימים, אבל במשך ששה ימים, אחרי קבלת התורה, עדיין
לא קרא ה' אל משה לדבר עמו, אלא הענן כסה אותו, כי
היה משה טעון פרישה ששה ימים טרם כניסתו למחנה
שכינה, ובראש ההר היה מראה כבוד ה' כאש אוכלת.

בסיום ששת ימי פרישה, ביום י"ג בסיון קרא ה' למשה
לעלות לראש ההר, ועשה לו שביל בתוך הענן להיכנס, וקיבל את כל התורה עד
סיום 40 יום ולילה ביום י"ז בתמוז.

זקנים אהרן וחור

טרם עלייתו להר, אמר לזקנים: אתם תישארו כאן לשפוט את ישראל. כמו כן,
אהרן וחור (בן מרים וכלב בן יפונה) יישארו במחנה, ומי שיש לו דין ודברים על
חברו יכול לגשת גם אליהם.

יהושע משרתו

משם עלה משה אל ההר, שם שהה 40 יום ו-40 לילה. בלכתו אל ההר התלווה
אליו משרתו יהושע עד מקום הגבול שהיה אסור לעלות, שם נטה את אהלו
והמתין 40 יום עד רדת משה מההר ב"ז בתמוז.

לפני קבלת
התורה טבלו
ישראל את
גופם, וכן
טבלו את
כל בגדיהם,
כדי להגיע
לקבלת התורה
טהורים ועם
בגדים טהורים

י

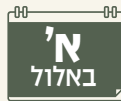
י

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה עֲלֵה אֵלַי הַהִרָה וְהָיָה שֵׁם וְאַתָּה לֵךְ אֶת לַחַת
הָאֵבֶן וּגְר' וַיָּקֶם מֹשֶׁה וַיְהוֹשֻׁעַ מִשְׁרָתוֹ וַיַּעַל מֹשֶׁה אֶל הָר הָאֵלֶקִים,
וְאֵל הַזִּקְנִים אָמַר שׁוּבוּ לְבֵיתְכֶם וְהָיָה שֵׁם וְאַתָּה לֵךְ אֶת לַחַת
הָאֵבֶן וּגְר' וַיָּקֶם מֹשֶׁה וַיְהוֹשֻׁעַ מִשְׁרָתוֹ וַיַּעַל מֹשֶׁה אֶל הָר הָאֵלֶקִים,
וְאֵל הַזִּקְנִים אָמַר שׁוּבוּ לְבֵיתְכֶם וְהָיָה שֵׁם וְאַתָּה לֵךְ אֶת לַחַת
הָאֵבֶן וּגְר' וַיָּקֶם מֹשֶׁה וַיְהוֹשֻׁעַ מִשְׁרָתוֹ וַיַּעַל מֹשֶׁה אֶל הָר הָאֵלֶקִים,

להלן פירוט מקוצר של המשך דברי הימים, של שבירת הלוחות עד קבלת הלוחות ביום הכיפורים:

בבוקר עלה משה בשלישית, בצנעה ללא נוכחות איש, כדי
שלא תשלוט עין הרע בלוחות, כמו ששלטה עין הרע בלוחות
ראשונות שניתנו בפרסום.

בהר סיני נכנס למערה, שם ראה מראה רוחני של קשר תפילין,
וה' לימדו את י"ג מדות הרחמים. בעת רצון זו התקבלו בקשותיו
שהקב"ה ילך עמהם, וישרה שכינה רק על ישראל.

לאחר מכן עלה למרום ונשאר שם 40 יום.

נמחל העוון, ומשה קיבל לוחות שניות, וירד אל ישראל.

משה התחיל לשפוט את העם, כשהוא יושב והם עומדים,
ויתרו יעץ לו להעמיד שרי אלפים שרי מאות שרי חמישים
ושרי עשרות.

ביום זה גם נטה משה אהלו חוץ למחנה, לשם פנה כל מבקש
ה', ושם דיברה השכינה עמו. סדר זה נמשך עד הקמת המשכן.

טעו ישראל שהיום צריך משה לרדת, וכיון שלא ירד משה סברו
שלא ישוב עוד, ומכשפי הערב-רב עשו את העגל.

בבוקר הקריבו קרבנות לעגל, השתחוו לפניו, אכלו ושתו,
ורקדו במחולות. בעת ההוא, התפלל משה במרום לביטול
גזירת הכיליון מישראל, ותפילתו נענתה. לאחר מכן ירד ושבר
הלוחות שהוריד משמים.

נענשו החוטאים בחרב, במגיפה, ובמחלה.

עלה משה בשנית למרום משך 40 יום, לבקש רחמים.

ירד משה, וחצב אבני 'ספיריניון' מהמחצב באהל, כדי שה'
יכתוב עליהם לוחות שניות.

קבלת התורה כל יום מחדש!

מאות אלפי יהודים כבר מתענגים במתיקות ועריבות נועם דברי התורה שבכתב עם פירוש רש"י, דבר יום ביומו, בהבנה, בידיעה, בקביעות!
בזמן מתן תורתנו - הצטרף אל ישראל קדושים החונים כנגד ההר כאיש אחד ובלב אחד, קבל על עצמך לימוד יומי מתוק קבוע של חומש ורש"י, והכרז גם אתה: נעשה ונשמע!

מודים להקב"ה בשמחה על העבר, וממשיכים בס"ד בכל הכח לעתיד:

זוכים

בידיעת התורה שבכתב, וגם בזמן שירה בצדה

עורכים

את הסיכומים היומיים והמבחנים השבועיים

מצטרפים

לרבבות אלפי לומדי חומש ורש"י מדי יום

נרשמים

במערכת 'קול התורה' או בנדרים וקהילות

**מתחילים במדבר
אל תשאר מאחור!**

02.500.20.18

ובאו כלם
בבית יחד:

ניוזלטר יומי

גיליון שבועי

הגרלות ופרסים

שעשועי תורה

סיכומים ומבחנים

קו 'קול התורה'

אגף שיעורי תורה